

Dobrý deň všetkým. Som veľmi rada, že mám príležitosť vystúpiť ako zástupca Univerzity Komenského a pracoviska, ktoré programovo podporuje študentov so špecifickými potrebami, ale najmä sa stará o to, aby vysoké školy vytvárali také podmienky pre štúdium, ktoré je prístupné pre všetkých bez toho, aby sa museli prispôsobovať, keď príde nový študent, ktorý potrebuje nové zmeny.

Som z centra pre študentov so špecifickými potrebami, má bohatú históriu, pôsobíme viac ako 20 rokov. Dlhé roky sme pôsobili ako centrum podporujúce študentov so zrakovým postihnutím, aj slabozrakých, posledných 5-6 rokov sme pre študentov s každým druhom postihnutia. Poskytujeme poradenstvo, technickú podporu, akademickú. ... V spolupráci s odborníkmi z iných inštitúcií alebo UK.

Chcem sa odpichnúť od legislatívy, čo hovoria zákony, ako by to malo fungovať a potom sa dostanem k tomu, ako to reálne funguje. Mám výhodu, že predom mnou už rečníci viaceré zákony spomenuli a ich rozobrali, preto len veľmi rýchlo k nim prejdem k ďalším veciam. Okrem dohovoru OSN a národného programu pre štúdium na vysokej škole sú dôležité zákony týkajúce sa tohto stupňa vzdelávania, a to je Zákon o vysokých školách a vo vzťahu k študentom so špecifickými potrebami je to ešte Vyhláška o minimálnych nárokoch študenta so špec. potrebami. V Zákone o vysokých školách (nový bol vytvorený v roku 2002, novelizovaný bol neskôr paragraf číslo 100)... Chcela by som zdôrazniť: Tento zákon ukladá vysokým školám povinnosť, zodpovednosť za všeobecne prístupné akademické prostredie, teda prostredie bez bariér fyzických, komunikačných, humánných, informačných atď. Ale zároveň dáva vysokej škole právo, že má od študentov s rôznym druhom zdravotného postihnutia, znevýhodnenia právo vyžadovať kvalitu vedomostí, zručností a kompetencií porovnateľnú s kvalitou týchto vecí u bežných študentov, lebo aj študenti nepočujúci alebo nevidiaci dostanú taký istý diplom ako všetci ostatní.

Tento zákon dáva študentom určité práva, dostaneme sa k nim neskôr. Tento aj ostatné zákony, aj nadnárodné normy znamenajú, že má to byť premietnuté do tzv. inštitucionálnej legislatívy, teda každá VŠ vo svojich interných predpisoch má riešiť, aká bude tá podpora pre študentov v Nitre, Bratislave, Prešove... Takýto dokument má aj UK v Bratislave a v prípade našej skúsenosti budem hovoriť aj o podmienkach pre študentov nepočujúcich na VŠ.

Tieto vnútorné predpisy riešia práva a povinnosti VŠ, fakulty, teda univerzity, každého učiteľa, ktorý učí študentov so zdravotným postihnutím, ale aj nepedagogickým pracovníkom (knižnica, študijné oddelenie, vrátnik atď.). Tento vnútorný predpis hovorí tiež o pozícii koordinátor pre študentov so špec. potrebami, predtým to bol koordinátor pre zdravotne postihnutých.

Tento predpis stanovuje úlohy a zodpovednosť podporného centra. Na univerzite je to naše centrum podpory študentov so špecifickými potrebami.

Takto sa volá smernica. Podobné smernice by mali mať ostatné vysoké školy, možno ich nájsť na internete. V týchto predpisoch sú zadefinované základné inštitúty, s ktorými v tejto oblasti zdravotného postihnutia a VŠ okrem tej VŠ.

Niekedy sa zaužíva v legislatíve pojem "študent so špec. potrebami". Ja som kontaktná potreba aj pre študentov so špec. potrebami zo zahraničia, ktorý prídu na UK. Je to aj na anglickej stránke našej UK, som tam ako kontaktná osoba pre študentov so "special needs". Mesačne dostávam niekoľko mailov, keď sa pýtajú "som študent z Malty a chcem u vás študovať zubné lekárstvo, ako postupovať?" Pýtam sa ho, či má nejaké zdravotné problémy. "Nie, ale mám špecifické potreby, chcem vedieť, či budem mať štipendium". Preto je dôležité poznať termíny a v zákone sa hovorí o študentoch so špec. potrebami, treba vedieť, čo to obnáša. Zo zákona sú to študenti so zdravotným znevýhodnením, chronickým ochorením, psychiatrickým ochorením a pod., ale aj

študenti so špecifickými poruchami učenia (dyslektici, dysgrafici). Teda všetci tí, ktorí z dôvodu svojich špeciálnych potrieb ale aj potrieb vzdelávať sa potrebujú nejaké adaptované podmienky, formu podpory alebo poradenstva.

Potom je tam inštitút koordinátor pre študentov so špec. potrebami. Je to prvá osoba, ktorá by mala byť k dispozícii už uchádzačovi o štúdium na VŠ. Mali by o nej vedieť učitelia na stredných, rodičia, lebo nie každý, už aj pred nami rečníci hovorili, že zákony sú úžasné, všeličo ponúkajú, zľavy pre klientov so zdravotným postihnutím, ale tí ľudia o tom nevedia, preto je dôležité poradenstvo. Tiež koordinátor na VŠ zohráva dôležitú úlohu - prvá osoba, kde môžem napísať mail, keď ešte rozmýšľam na začiatku strednej školy, kam by som chcel študovať, prípadne rodič stredoškolača. Takýto koordinátor je na každej univerzite, väčšinou aj na každej fakulte. Kontakt je na webovej stránke univerzity. Je dohľadateľný v časti Štúdium.

Je dôležité tiež poznať ten portalvs.sk, to je informačný portál Ministerstva školstva, kde povinne musia VŠ všetky podstatné informácie o štúdiu zverejňovať. Na tom portáli sú aj informácie kontaktné údaje o koordinátorovi.

Hlavné úlohy: (zo slajdu)

Informácie pre učiteľov, aké má študent nároky, úpravy, ako postupovať, ako riešiť veci a pomoc pri zabezpečovaní primeraných úprav.

Tretí inštitút je centrum podpory študentov. Pred pár rokmi boli iba dve centrá (UK a TUKE). Postupne je najmä vďaka tomu, že dva roky dozadu začali VŠ dostávať finančné prostriedky na zabezpečenie podporných služieb pre študentov s postihnutím, vďaka tomu sú mnohé nároky študentov na podporu a služby realizovateľné a vznikajú aj okrem koordinátorov podporné centrá, ktoré tieto služby dokážu zabezpečiť. Nehovoríme, že všade sa všetky služby zabezpečujú, ale je to len druhý rok, kedy školy majú tieto peniaze, komunikujú so študentami, pýtajú sa, čo potrebujú. Nie je to ľahké, hovorilo sa to už aj o tlmočníkoch a ich kvalifikácii na tlmočenie na VŠ, postupne sa bude situácia zlepšovať.

To centrum má rôzne aktivity, technická podpora, poradenská, vzdelávanie, akademická podpora, zabezpečovanie a koordinácia podporných služieb atď.

Dostávame sa k praktickej otázke, ako na VŠ so sluchovým postihnutím. Máme viac ako 20-ročnú skúsenosť so študentmi so zrakovým a inými postihnutiami. Tá naša skúsenosť ukazuje, že strašne neskoro je začať rozmýšľať o štúdiu, keď už som si podal prihlášku alebo keď som už prijatý, lebo študovať na VŠ je veľký rozdiel so strednou a ak mi chýba niečo v tom procese prípravy, tak už je neskoro začať to doháňať a naprávať veci po prijatí na VŠ. Kvôli tej nepripravenosti sa stáva, že časť študentov vypadáva v 1., 2. semestri, hoci prišli so samými jednotkami, ale nie sú schopní študovať, dajú si pauzu, niečo doženú, zmenia študijný program atď.

Táto skúsenosť ukázala, že je dobré informovať ešte na strednej škole, preto sme vydali informačnú brožúrku. Sú tam informácie, kontakty a možno čítať ďalej a pýtať sa nás alebo iných VŠ.

Okrem toho, že sú tam nejaké pravidlá a termíny, je dôležité urobiť si v sebe inventúru. Keď je to uchádzač alebo stredoškolač, sadnúť si s rodičmi, učiteľmi, najbližšími, čo vlastne chcem, prečo chcem študovať, aká je motivácia - len kvôli diplomu, chcem študovať hocičo? Skrátka zistiť dôvody.

Čo ma ešte zaujíma. Je veľmi zlé rozhodnutie, ak si poviem, "mám kamaráta, ktorý vyštudoval informatiku, bez problémov sa dopracoval k výkonu, preto pôjdem aj ja študovať". Nie je to správne, ak na to nemám predpoklady a ak ma to nezaujíma, lebo malo by to vydržať aj neskôr v robote, lebo keď som nešťastný v robote, nemá život takú kvalitu, ako by mal mať.

Nestačia len dobré známky na VŠ, VŠ predpokladá viac. Aké sú moje limity,

obmedzenia vyplývajúce aj zo zdravotného postihnutia? Nemôžem študovať všetko, hoci zákon hovorí, že VŠ je povinná vytvoriť mi podmienky. A som ochotný na sebe tvrdo pracovať? Lebo chodenie do školy a študovanie sú dve rôzne veci. Chodiť do školy každý deň sa tam posadiť a prejsť tým semestrom, to je málo. Prevažná väčšina študijných programov vyžaduje z týždňa na týždeň študovať, samoštúdium je súčasťou, vyhľadávať informácie, robiť seminárky, projekty, tímová práca, vyhodnocovanie. A ja môžem za semester získať 70 percent bodov a na skúškach potom musím získať 30 percent, aby som mal výborné ohodnotenie.

Ale ak len chodím do školy a neplním úlohy, získam 10 percent a ak by som aj naplno spravil skúšku, už to nestačí, nebudem úspešný. Preto treba najmä na začiatku štúdia zabudnúť na väčšinu záujmov a tvrdo pracovať na sebe, kým sa udomácnim, nájdem si systém, aby som bol na škole úspešný.

To boli také úvahy. Teraz konkrétne veci. Dôležité je, keď sa už rozhodnem pre štúdium napr. informatiku, resp. sociálnu prácu. Zistím si podmienky alebo kontaktujem koordinátora a podľa toho sa rozhodnem, či chcem tú soc. prácu študovať v Bratislave, resp. v Nitre, Trnave atď. A potom sa budem snažiť kontaktovať koordinátora a dosiahnuť, aby so mnou prešiel tie informácie, aby som sa stretol s ostatnými kvalifikovanými zástupcami katedry, ktorí mi povedia, čo je dôležité, na čo mám byť pripravený a na základe toho sa rozhodnem.

Pri osobnom kontakte mám aj možnosť zistiť, či náhodou tie moje obmedzenia vyplývajúce zo zdravotného postihnutia nie sú dôvodom, že nebudem môcť niektoré úlohy absolvovať, niektoré práce v teréne, komunikáciu atď. A potom tá škola mi môže poradiť, čo je prípustné tomu môjmu záujmu, ale ľahšie bude...

Na základe toho sa rozhodnem, kde si dám žiadosť. Postup pri podávaní: Podávam si prihlášku v stanovenom čase. Spolu s prihláškou dám aj potvrdenie o zdravotnom postihnutí, ak chcem využívať úpravy, resp. podporné služby. Treba obyčajne dať aj žiadosť o primerané úpravy na prijímacích skúškach. Povinnosť informovať VŠ o svojom postihnutí má aj študent, ktorý spĺňa podmienky na prijatie bez prijímacích skúšok.

Ak by sa stalo, že neuvedie toto postihnutie, napr. VŠ prijíma na tlmočníctvo, prekladateľstvo bez prijímačiek, študent neuvedie, že má postihnutie sluchové, príde na zápis a povie: "Som nepočujúci, potrebujem primerané úpravy, nemôžem z počutého prekladať" - neskoro. Počúvanie je veľmi dôležité, nemôžem študovať ďalej. Keby som toto vedel skôr, šiel by som študovať jazyky v inom zameraní. Povinnosť informovať VŠ je veľmi dôležitá a kontaktovať sa s koordinátorom, prediskutovať všetky možné riziká, aby sa vylúčili. VŠ má na rozdiel od povinností i právo požadovať od svojich študentov, aby plnili požiadavky. VŠ má právo rozhodovať, či podmienky splní alebo nie. Požiadavky na VŠ je treba poznať, dôležité je zorientovať sa na prípravu v dostatočnom predstihu. To je osobnostná pripravenosť, byť dobre informovaný, byť schopný vyhľadávať informácie potrebné k štúdiu, dobre sa prezentovať i so svojim postihnutím.

Akademická pripravenosť, čítanie s porozumením, dôležité pro VŠ, sami ste počuli, že problém s tlmočením s kvalifikáciou tlmočníka a zásobou v odborných oblastiach, stále prichádza nová terminológia a písaný text je alternatívou tam, kde tlmočník nestíha.

Technická pripravenosť. Vedieť používať technológie, kompenzačné pomôcky, čo mi zlepší prácu na VŠ.

Po zápise kontaktovať koordinátora, na našej univerzite študent podáva žiadosť o zaradenie do skupiny so špeciálnymi potrebami. Čo sú primerané úpravy, sú to úpravy v harmonograme štúdia, ktoré mi umožnia študovať. Tieto primerané úpravy sa týkajú času štúdia, nie vedomostí. Nie je to oslobodenie od predmetu. To je dôležité vedieť. Riešia sa bariéry na VŠ - keď nemôžu zaistiť tlmočníka, je na mieste individuálne vyučovanie

predmetov. Tieto sú individuálne a k primeraným úpravám patrí predĺženie času pri plnení študijných povinností, možnosť využívať podporné služby, predĺženie času pri písomných skúškach, použitie PC, tak aby študent mal možnosť ukázať, že sa dobre naučil. Použitie PC, výkladových slovníkov. Na mnohé z týchto vecí pripravujeme študentov. A na začiatku štúdia, keď sú prijatí, ohlásí sa koordinátorovi, dáme mu základ do VŠ štúdia, ako vyzerá fakulta, kde je podateľňa, kde sa najesť, asistujeme mu pri získaní ubytovania, zabezpečení literatúry, najmä tej nedostatkovej. Môžeme asistenčné technológie požičať. A zabezpečujeme individuálne vyučovanie rôznych predmetov, cudzie jazyky, informatika, to, čo potrebuje, štatistika. Tam, kde sa nechytá. Aké sú podporné služby okrem toho.... Takže podporné služby sú všetky financované z toho, čo dostáva VŠ. Všetky tieto služby sú pre študenta bezplatné, nič si neplatí.

Tlmočnická služba, pri predchádzajúcich prezentáciách, tiež sa to netýka osobnej asistencie. Poskytuje to naše centrum, tlmočenie posunkovanej slovenčiny alebo artikulačné tlmočenie, objednáva si službu sám študent. Je treba, aby komunikoval. Informujeme vyučujúcich, že tam bude tlmočník. Je snaha, aby tlmočník chodil na tu istú hodinu. Pozná systém, danú terminológiu danej hodiny. A je nutné objednávať predom. Máme etický kódex, v základe je rovnaký.

Simultánny prepis, je to nová služba, ktorú sme rozbiehali v novom akademickom roku. Je to alternatíva k tlmočnickej službe. Nemajú to na veľkom plátne, ale študentovi je zapožičaný tablet a prepisovateľ zapisuje na notebooku. Je to prepojené wifi routerom a cez program Polygraf, teda spojenie notebook s tabletom, študentovi sa to zobrazuje na tablete. Prepisovatelia sú školení, mali sme 1 rok, rozbiehali sme to. Ale všetko koordinujeme, keď vypadne prepisovateľ, zaistujeme ďalšieho.

Zápis poznámok. Keďže nepočujúci sleduje tlmočníka či prepis, nemá možnosť robiť si poznámky. Najlepšie spolužiak je školený, aby počas vyučovania robil poznámky. Robí sa na počítači. Výnimkou sú fakulty, mali sme z farmaceutickej, matfyzu, nakoľko tam boli vzorce a rôzne chemické zlúčeniny. Tieto poznámky môžeme poskytovať nielen študentom so sluchovým postihnutím, ale i študentom s iným postihnutím.

Nová služba je online poradenstvo v posunkovom jazyku. Toto poradenstvo je určené práve nielen nepočujúcim, o programoch, o službách, aké majú nároky, môžu sa ozvať tlmočníci, toto poradenstvo poskytujeme ja a Roman Vojtechovský, sú tam kontakty, v pondelok a stredu 10.15 - 11.15, je to nová služba, človek sa môže ozvať a poskytneme dané informácie.

Už spomínané individuálne vyučovanie. V prvom rade prebieha počas celého semestra. Nie je to tak, že študent príde pred skúškou - ja mám problém, doučte ma. V rámci akreditovaných odborov študent chodí k nám a ešte má doučovanie v rámci napr. cudzieho jazyka.

Zapožičiavame i kompenzačné pomôcky. A môžeme ich naučiť ich používať. Ak sú spokojní, niektorí si zakupujú vlastné. Hlavne FM systém Bellman Audio, pre nedoslýchavých, čiže vysielateľ, mikrofón má učiteľ a študent prijímač. Mobilný skener na skenovanie poznámok od spolužiakov. A tablet pri poskytovaní služby simultánneho prepisu tiež požičiame.

Poradenstvo, na začiatku roka sa stretávame i počas semestra, nie je to tak, že sa len stretáme. Zisťujeme, čo zlepšiť, postupne sa pýtame na problémy. Tá príprava - usporiadame sústredenie stredoškolačkov s ťažkým zmyslovým postihnutím, ktoré majú záujem o VŠ. Práve tí tretiaci majú možnosť rozhodnúť sa, zmeniť výber. Môžu navštíviť prednášku, učiteľ im vysvetlí, čo to obnáša, o osobnej asistencii, stretnú sa priamo so študentmi, ktorí študujú 3 rôzne obory a majú 3 rôzne postihnutie a povie skúsenosti. Bližšie informácie sú na našej stránke. Máme publikácie, kde sú príbehy študentov. Sú tu kontakty na nás. Ďakujem za pozornosť.

Ďakujem veľmi pekne za prezentáciu pani Mendelovej a pani Holenovej. Dostala som chuť, uvažujem o druhom štúdiu. Máte ešte niekto otázky, môžete sa pýtať.

Uvažujem, že sa prihlásim na VŠ pre sluchovo postihnutých. Dá sa prihlásiť k vám na kredity? Aký je postup pre učiteľov? Ak mám záujem.

Neviem, či som správne porozumela. Aký je kreditný systém. Kreditový systém je systém štúdia na VŠ, ktorý hovorí o 3 stupňoch - bakalársky, magisterský a doktorandský. Môžete sa prihlásiť na VŠ a absolvovať len 1 stupeň. To sú základné, potom sú rozširujúce štúdia, špecializačné a kvalifikačné, to vás asi zaujíma. Áno, to znamená, za čo máte postup aj v zamestnaní. Ja môžem hovoriť len za Univerzitu Komenského, pedagogika sa študuje na pedagogickej fakulte, sú tam rôzne formy štúdia. Ale neviem povedať, je to formou doplňujúceho štúdia. Ak mi necháte kontakt, zistím. Je to na webovej stránke - časť informácie pre uchádzačov. Tam školy doplňajú informácie, aké študijné programy ponúkajú na akademický rok. Ale najmä tieto doplňujúce, pedagogická fakulta má veľmi veľa, takže si môžete vybrať.

Ďakujem veľmi pekne.

Ja som Marek Kanaš, som predseda Slovenskej asociácie klubov mladých nepočujúcich, vidím, že veľa mladých nepočujúcich ľudí nemá záujem o VŠ. Ako propagujete vašu službu? Možno by som pri spolupráci dokázal službu propagovať, ak by ste mali záujem. A všimol som si, že máte tam tabuľku pre poskytnutie tlmočnickej služby. Viete študentom zaistiť tlmočníka na prednášky? Z toho dôvodu sa pýtam, na strednej škole nie vždy učiteľky vedeli dobre posunkovať, stratil som chuť, motiváciu. Skoro 95 % informácií mi nebolo dobre podaných. Bol som odkázaný sám na seba. Chcem sa spýtať, čiže tieto dve otázky som sa chcel spýtať.

Ja odpoviem za Univerzitu Komenského. Tá ako jediná na Slovensku poskytovala služby tlmočnicke od 2010. Nikdy sme nemali 10 študentov, spolupracovali sme asi s 8 - 11 tlmočníkmi. Boli to externí tlmočníci, mali sme pracovníčku centra, ktorá bola schopná tlmočiť. V Bratislave bol veľký problém nájsť a zaplatiť tlmočníkov. Aby to vyšlo každému na hlavné predmety. Keď ich bolo menej, boli sme schopní zaistiť na všetky prednášky. Ale v tom čase sme nenašli poskytovateľa tlmočnickej služby. A ďalej na niektoré predmety sme mali problém zohnať tlmočníka, pretože povedali, že tomu nerozumeli, neboli zdatní v tom obore. Otázka - keby prišli v septembri študenti, bol by to problém. Zvládlo by sa to čítanie s porozumením, už je alternatíva i simultánny prepis, individuálne vyučovanie. Bol jeden učiteľ, jeden študent a jeden tlmočník. Hľadali by sme alternatívy. Asi by sme nezaistili toľko tlmočníkov, sú i nad naše finančné možnosti. Ale obyčajne pravidelná služba sme schopní sa dohodnúť na zníženie ceny. Ale pre 10 študentov od septembra by bola výzva pre naše centrum. Aj s vašou spoluprácou.

Ďakujem veľmi pekne. To je z mojej strany všetko.

Môžem ešte niečo? Neodpovedali ste na prvú otázku?

Súhlasím ohľadom tej spolupráce. Myslím si, keby si pritiahol 10 či 20 nepočujúcich, my by sme museli urobiť sústredenie, ako sme robili pre telesne a zrakovo postihnutých. Táto možnosť by bola, tam by vám boli dané všetky potrebné informácie. Už mi to je zrejmejšie.

Sústredenie, to je ako školenie. Tam by dostal poskytnuté informácie, ako funguje systém na VŠ, čo znamená bakalárske štúdium, magisterské, kredity, pretože na VŠ to prebieha úplne inak ako na SŠ. Ďakujem veľmi pekne.

Dáme možnosť pre poslednú otázku. Poprosím kratšie.

V minulosti, keď som sa rozprával s Romanom, mám titul Mgr., tieto podmienky podpory sú super a keby som chcel urobiť doktorandské štúdium, neovládam dobre angličtinu. Viete ma v tej angličtine podporiť, aby som dostal titul PhD.? Či poskytujete tú podporu.

Pri štúdiu doktorandskom je väčšinou predpis, že musíte ovládať angličtinu, takže my vám nevybavíme, že vás oslobodia, musíte sa ju naučiť. Ale môžeme vám poskytnúť individuálne vyučovanie anglického jazyka. Ale za výsledok ste zodpovedný vy. T. j., odpoveď je podpora áno aj na doktorandskom stupni štúdia.

Ďakujem veľmi pekne.

